

Trokšņa ierobežošana būvniecībā

Saskare ar skaļu troksni darba laikā var izraisīt neatgriezeniskus dzirdes traucējumus, negadījumus darbā, kā arī radīt citas veselības problēmas. Šī fakta lapa sniedz ieteikumus trokšņa ierobežošanā būvniecībā gan pirms darba uzsākšanas, gan darba laikā.

Troksnis būvniecībā

Būvniecībā ir daudz trokšņainu darbu. Tas nozīmē, ka darbinieki ir pakļauti ne tikai troksnim, ko rada viņu pašu darbs, bet arī vispārējam trokšņu līmenim, ko rada citas darba operācijas. Daži no galvenajiem trokšņu avotiem būvniecībā ir:

- trieciena darba rīki (piemēram, betona drupinātāji),
- sprāgstvielu lietošana (piemēram, spridzināšana, stiprinājumu pistoles),
- pneimopiedziņas iekārtas,
- iekšdedzes dzinēji.

Trokšņa ierobežošana būvlaukumā – jau pirms darba uzsākšanas

Izplānojiet trokšņa ierobežošanas pasākumus:

- projektēšanas stadijā – izslēdziet vai samaziniet trokšņainu darbu nepieciešamību,
- organizācijas stadijā – izplānojiet, kā tiks veikti darbi un ierobežots darba vides risks (t.sk. trokšņa radītais),
- līguma slēgšanas stadijā – nodrošiniet, lai darbuuzņēmēji ievērotu darba aizsardzības likumdošanas prasības,
- būvdarbu veikšanas stadijā – novērtējiet riskus, likvidējiet vai ierobežojiet tos, pārskatiet novērtējumu.

Pirms sākas darbs būvlaukumā:

- lietojiet mazāk trokšņainu mašīnu un ieviesiet darba rīku sagādes (iegādes un īres) principus,
- iekļaujiet vēlamās trokšņa ierobežošanas prasības konkursa noteikumos (kā minimums, ievērojot nacionālo likumdošanu),
- plānojiet darba procesu tā, lai pēc iespējas samazinātu trokšņa ietekmi uz darbiniekiem,
- ieviesiet trokšņa ierobežošanas programmu (piemēram, plānojot, apmācot, organizējot iepazīstināšanu ar būvlaukuma apstākļiem, darba vietas iekārtojumu un uzturēšanas darbiem).

Attiecīgie tiesību akti

- 2001. gada 20. jūnija Darba aizsardzības likums.
- Ministru kabineta 2003. gada 4. februāra noteikumi Nr. 66 "Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret darba vides trokšņa radīto risku".
- Ministru kabineta 2003. gada 25. februāra noteikumi Nr. 92 "Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus".
- Ministru kabineta 2002. gada 20. augusta noteikumi Nr. 372 "Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus".

Ministru kabineta 2003. gada 4. februāra noteikumi Nr. 66 "Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret darba vides trokšņa radīto risku" nosaka minimālās prasības nodarbināto aizsardzībai pret troksni. Ir vēl arī citi piemērojamie tiesību akti, kas jāņem vērā trokšņa apdraudētās darba vietās.

Trokšņa ierobežošana būvlaukumā

Troksnis, strādājot būvlaukumā, aktīvi jāierobežo. Tas veicams četrpakāpju procesa veidā.

- **Novērtējiet** – speciālistam jānovērtē trokšņa radītais risks.
- **Novērsiet** – likvidējiet trokšņa avotus darba vietās.
- **Ierobežojiet** – veiciet pasākumus, kas ierobežo pakļaušanu trokšņa iedarbībai, ar individuālo dzirdes aizsardzības līdzekļu izmantošanu kā pēdējo līdzekli.
- **Pārskatiet** – pārbaudiet, vai darbā ir kādas pārmaiņas, attiecīgi koriģējiet novērtējuma un ierobežošanas pasākumus.

Novērtējums

Jānovērtē darbinieku pakļaušana trokšņa iedarbībai, īpašu uzmanību pievēršot turpmāk izklāstītajiem aspektiem.

- Darbinieki un to pakļaušana trokšņa iedarbībai, tajā skaitā:
 - darba vides trokšņa līmenis, veids un iedarbības ilgums, tajā skaitā pakļautība impulsu vai triecienu trokšņiem, un, vai attiecīgais darbinieks pieder īpašai riska grupai (piemēram, grūtnieces),
 - ja iespējams, saskares ar troksni un vibrāciju vai arī ar troksni un ototoksiskām vielām (vielām, kas kaitīgi ietekmē dzirdes aparātu) atstātais iespaids uz darbinieka veselību un darba drošību,
 - risks darbinieka veselībai un drošībai, kas rodas, nespējot sadzirdēt brīdinājuma un trauksmes signālus,
 - pakļaušana trokšņa iedarbībai ārpus parastā darba laika darba devēja rīcības dēļ.
- Tehniskās zināšanas un informācija, tajā skaitā:
 - informācija par trokšņu līmeni, kādu sniedz darba iekārtu (rīku) izgatavotāji,
 - citu trokšņa līmeni samazinošu darba iekārtu (rīku) pieejamība,
 - attiecīga informācija no veselības uzraudzības institūcijām,
 - piemērotu dzirdes aizsardzības līdzekļu pieejamība.

Trokšņa novēršana

Cik iespējams, trokšņa avoti jānovērš. Tas panākams, mainot būvniecības darba paņēmienus. Ja troksni novērst nav iespējams, tas jāierobežo.

Ierobežošana

Ir trīs posmi darbinieku aizsardzībā pret troksni, izmantojot tehniskus un organizatoriskus pasākumus:

- trokšņa ierobežošana darba vietā,
- kolektīvi pasākumi, ieskaitot darba organizāciju,
- individuālie dzirdes aizsardzības pasākumi.

Trokšņa ierobežošana darba vietā

Šādi ierobežošanas pasākumi ietver:

- iekārtu ar zemāku trokšņa līmeni izmantošanu,
- izvairīšanos no metāla triecieniem pa metālu,
- amortizāciju trokšņa mazināšanai vai vibrējošo detaļu izolāciju,
- klusinātāju uzstādīšanu,
- profilaktiskās apkopes veikšanu: detaļām nodilstot, trokšņa līmeņi var mainīties.

Kolektīvie trokšņa ierobežošanas pasākumi

Papildus iepriekš uzskaitītajam var tikt veikti pasākumi, lai samazinātu pakļautību trokšņa iedarbībai. Būvlaukumā un darba vietās, kur strādā vairāk par vienu darbuzņēmēju, darbu koordinācija un saziņa starp darbuzņēmējiem ir būtiska. Kolektīvie pasākumi ietver:

- trokšņaino procesu izolēšanu un pieejas ierobežošanu trokšņainām būvlaukuma daļām,
- gaisā izplatošos trokšņu trajektorijas aizšķērsošanu, izmantojot trokšņa iežogojumus un sienas,
- absorbējošu materiālu izmantošanu, samazinot atstaroto troksni,
- zemē izplatošos trokšņu un vibrācijas ierobežošanu, izmantojot peldošās plātnes,
- darbu organizēšanu tā, lai ierobežotu trokšņainās vietās pavadīto laiku,
- tādu trokšņaino darbu izpildes plānošanu, lai pakļautu troksnim iespējami mazāk darbinieku,
- tādu darba grafiku ieviešanu, kas ierobežo pakļautību trokšņa ietekmei.

Individuālie dzirdes aizsardzības līdzekļi

Individuālie dzirdes aizsardzības līdzekļi jāizmanto kā pēdējais risinājums. Tos izmantojot:

- individuālie dzirdes aizsardzības līdzekļi jāvalkā, un to lietošanai jābūt obligātai,
- tiem jāatbilst darbam, trokšņa veidam un līmenim, tiem jābūt saderīgiem ar citiem aizsardzības līdzekļiem,

- darbiniekiem jāpiedāvā dažādi dzirdes aizsardzības līdzekļi, lai nodrošinātu iespēju izvēlēties ērtākos,
- darbiniekus jāapmāca lietot, glabāt un apkopt dzirdes aizsardzības līdzekļus.

Darbinieku iesaistišana

Būvlaukumā strādājošie parasti pārzina konkrētās trokšņa problēmas un to risinājumus. Novērtēšanas procedūras laikā, kā arī diskusijās par trokšņa ierobežošanas pasākumu ieviešanu jāvēršas pie darbiniekiem un to pārstāvjiem.

Pārskatīšana

Darbi būvlaukumos bieži mainās. Tādēļ bieži pārskatiet riska novērtējumu un attiecīgi koriģējiet veicamos pasākumus.

Apmācība

Apmācība ir svarīga trokšņa ierobežošanas pasākumu sastāvdaļa. Apmācāmo personu lokā ietilpst:

- trokšņa novērtētāji,
- konkursu dokumentācijas sastādītāji, kas atbild par prasību izvirzīšanu darbuzņēmējiem ierobežot troksni,
- būvuzraugi, lai tie varētu veikt savus pienākumus attiecībā uz pārraudzību un darbu reģistrāciju,
- darbinieki, kuriem jāzina, kā un kāpēc izmantojamas darba iekārtas un trokšņa ierobežošanas pasākumi, lai samazinātu pakļaušanu trokšņa iedarbībai.

Apmācībai jābūt iespējami konkrētai. Būvniecībā strādājošie parasti ir daudzpusīgi apmācīti, izmanto daudz dažādu darba rīku. Tiem jāzina, kā samazināt katra instrumenta radītā trokšņa ietekmi. Īpaša vērība jāvelta jaunajiem darbiniekiem.

Veselības pārbaude un uzraudzība

Darbiniekiem ir tiesības uz atbilstošu veselības pārbaudi⁽¹⁾. Ja tiek veikta atbilstoša veselības pārbaude, piemēram, audiometriskā izmeklēšana, jāievēro prasības attiecībā uz individuālo veselības datu reģistrāciju un darbinieku informēšanu. Uzraudzības procesā gūtā informācija izmantojama riska novērtējumā un ierobežošanas pasākumos.

Papildu informācija

Šī fakta lapa izveidota, lai atbalstītu 2004. gada Eiropas Nedēļu par drošību un veselības aizsardzību darbā. Citas fakta lapas un papildu informācija par būvniecības jautājumiem pieejama <http://ew2004.osha.eu.int>. Informāciju par Latvijas darba aizsardzības tiesību aktiem skatīt <http://osha.lv> sadaļā "Tiesību akti".

(1) Skatīt Ministru kabineta noteikumus par kārtību, kādā veicama obligātā veselības pārbaude.